

MINIENCICLOPEDIA IUDAICĂ
TIMIȘOREANĂ

F - M

Cuprins

F.....	4
Fleischer, Ezra	4
Fleischer, Leopold	4
Freund, Peter	4
Farago Ernest	4
Farago Frank (Feri)	4
Farago Marcel	4
Feller Otto	4
Fellner Sulamit	4
Fischer Hugo.....	4
Fischer Samuel	5
Földvari Ernő	5
Freund Eva	5
Freund Leo	5
Friedmann Andor	5
Friedmann Robi.....	5
Füredi Ladislau	5
Färber	5
G.....	6
Gati Laszlo	6
Gerö Paul.....	6
Gersch Paul	6
Goldstein Ernest.....	6
Grosz Ivan.....	6
Grosz Ivan.....	6
Györi Tibor	6
H.....	7
Haas Andrei.....	7
Halm Gustav	7
Havas Lilly.....	7
Hermann Gyuri.....	7
Herskovits Augusta.....	7
Hirschl Imre	7

Holender Ioan	7
Hauben Frederic.....	7
Hammer, Ladislau	7
I	8
J	9
Junger Ervin.....	9
K	10
Kardos Magda	10
Katz Solomon	10
Kecskemeti Alexandru.....	10
Klein Abraham.....	10
Klein Geza.....	10
Klein Gheorghe.....	10
Klein Peter.....	10
Kohn Edit.....	10
Kohn Elemér.....	10
Kohn Ernest.....	10
Krausz Albert 1892 - Timișoara, 1958.....	10
Kurtág György	10
L.....	12
Laufer Wolfgang.....	12
Ligeti Samuel.....	12
Lendvai Miklos	12
Levin Sergiu	12
Laszlo Toma.....	12
Lusztig Gheorghe.....	12
M.....	13
Merkler Robert.....	13
Moravetz Mor	13
Markovits Andrei.....	13
Marton Isidor	13
Maiorescu Toma George.....	13
Markovits Rodion	13

F

Fleischer, Ezra (1928, 14 iulie, Timișoara – 2006, 25 iulie, Ierusalim) poet și specialist în iudaistică, filologie și poetică medievală, unul din cei mai importanți cercetători în domeniul poeziei și rugăciunilor ebraice.



Tatăl lui, Yehuda Leib Leopold Fleischer (1886-1955) a înființat o școală elementară israelită în Iosefin, apoi a devenit profesor la Liceul Izraelit și autor de studii despre Abraham Ibn Ezra. Mama, Serena Fleischer (Szereny neni) a fost o profesoară foarte iubită la școala elementară izraelită. Absolvent al Liceului Israelit Timișoara în 1946, Ezra Fleischer devine activ în mișcarea Bnei Akiva în România și este închis pentru activitățile sale sioniste timp de 5 ani. În această perioadă, părinții suferă

cu multă demnitate. (Sursă: Chaim Gilath) În închisoare, scrie un poem epic în ebraică, "Massa Gog", în care prezice căderea comunismului. Poezia este scoasă clandestin din România și publicată în Israel, sub un pseudonim.

În 1960, Fleischer emigrează în Israel, unde obține un doctorat la Universitatea Ebraică din Ierusalim, unde a predat până în 1997.

În 1959, este distins cu "Israel Prize", în 1986 a obținut "Bialik Prize", iar în 1992 i se acordă "Rotschild Prize".

Red.: Imre Deutsch. Surse : http://en.wikipedia.org/wiki/Ezra_Fleischer Encyclopedia Judaica, New York Times. Completări: Chaim Gilath

**Fleischer, Leopold
Freund, Peter**

Farago Ernest (1920, Timisoara - 2012, Alexandria, VA, USA), violonist. Studii la Roma si Siena. Violonist la National Symphony Orchestra. Concerte ca solist pe plan international.

Farago Frank (Feri) (1926, Timisoara - 2007), violonist la New Orleans Symphony Orchestra. A predat vioara la New York.

Farago Marcel (1924, Timisoara), violoncelist, compozitor. In prezent locuieste in New Jersey. Studii la Bucuresti, Paris si Siena. Violoncelist la Cape Town Orchestra, solist in Porto Alegre, violoncelist la Philadelphia Orchestra (1956-1994). Compozitii publicate, inregistrate pe discuri si prezentate, printre altii, si de Philadelphia Orchestra. Fratii Farago, Ernest, Marcel, si Frank, impreuna cu tatal lor, Ludovic, au format Quartetul Farago la Timisoara (1936-1940). (Informatii de la Marcel Farago prin Imre Deutsch.)

Feller Otto, cantor la Sinagoga din Fabric

Fellner Sulamit – pianista, participanta la numeroase programe radio ca solista si in formatie de camera cu fiii ei, violonist si violoncelist.

Fischer Hugo, cantor la Sinagoga din Fabric

Fischer Samuel, dirijorul corului din Sinagoga din Fabric ; dirijorul corului *Hazamir*

Földvari Ernő, ulterior Ernest **Paldi**, pianist și dirijor. A făcut studii de pian la Budapesta. După război a fost dirijor la Opera maghiară din Cluj. A fost activ ca dirijor la Opera din Tel Aviv, Israel și în Elveția, unde a dat cursuri de pian.

Freund Eva, pianista corepetitoare la Opera din Cluj ; actualmente profesoara de pian în Israel.

Freund Leo, pianist solist

Friedmann Andor (1869-1926), pianist și organist la Sinagoga din Fabric

Friedmann Robi, acum Ron **Porath**, violonist, prim-violonist la Filarmonica din Tel Aviv.

Füredi Ladislau (1928-2002) muzicolog, violonist, profesor, critic muzical. După ce a fost exclus de la Liceul Piarist, a fost elev la Liceul Israelit.

Färber

G

Gati Laszlo (n. 1925, Timisoara – 20 iulie 2014, Vancouver). Dirijor, violonist, violist, dirijor. In 1946 a studiat la Budapesta. A cantat in Orchestra de Stat Maghiara, a predat vioara la Conservatorul din Budapesta. Printre profesorii lui au fost Dezső Rados, János Ferencsik, Sándor Veress, Pál Jardanyi and Zoltán Kodály. A emigrat in Canada in 1957. In Montreal a dirijat *Montreal Philharmonia* si a fondat *Montreal Chamber Orchestra*. A fost dirijorul [Victoria Symphony Orchestra](#), Windsor Symphony Orchestra, a dirijat in Columbia, Venezuela si Romania. In 1989 s-a mutat la Vancouver. Gati este un interpret excelent al compozitorilor maghiari din secolul XX, Bartok si Kodaly, dar include si operele unor compozitori canadieni in repertoriul sau.



Surse: <http://www.windsorsymphony.com/about/mdirectors.html> ;
<http://blogs.windsorstar.com/news/former-wso-conductor-laszlo-gati-dies-in-vancouver>

Gerő Paul, jazz, percuție. A cântat împreună cu Gyuri Klein, Andrei Wertheimer ș.a. în anii 1950.

Gersch Paul (1929-2012), violist amator, elev al violonistului de renume Iosif Brandeisz ; a cântat în diferite formații de muzică de cameră. Membrii formației la Timișoara: Ervin Junger, pian, Alexander Tal, vioară, Rudi Brauch violoncel, Paul Gersch viola.

Goldstein Ernest

Grosz Ivan, violonist

Grosz Ivan (n. 28 dec. 1927, Cluj), inginer, șef de proiectare mecanică și nucleară în centrale electrice.



Mama provine din familia Munk din Oradea, tatăl dintr-o familie înstărită din Lipova. În 1928 se mută la Timișoara. Este elev la școala elementară israelită și absolvent al Liceului Izraelit în 1945.

Obține diploma de inginer Cum Laude la Facultatea de Electrotehnică din Timișoara (1945-1952, doi ani pierduți din cauză de boală). 10 ani de activitate la IRME București (Întreprinderea de Raționalizări și Modernizări Energetice). 11

publicații în revistele Energetica și IDT (Întreprinderea de Documentare Tehnică).

Emigrează în 1963. La New York activează aproape 30 de ani ca „supervising engineer” la întreprinderea energetică EBASCO, conducând proiectarea mecanică și nucleară în centrale electrice. Conduce lucrări de standardizare pentru cele 4 tipuri de centrale nucleare din State (General Electric, Westinghouse, Combustion Engineering și Babcock & Wilcox).

Sediul său pentru mulți ani este la etajul 87 al unuia din Turnurile Gemene. Își pierde soția, Etta, după 50 de ani de căsătorie ideală, din care provin doi copii.

După pensionare scrie poezii, amintiri și publică articole în domeniul astrobiologiei, în special despre tema Probabilitatea Civilizațiilor Extraterestre.

http://www.researchgate.net/profile/Ivan_Grosz/publications

Surse: Ivan Grosz; google Red. Ivan Grosz, Getta Neumann

Györi Tibor, corepetitor și bariton specializat în interpretare de Lieduri.

H

Haas Andrei, cântăreț

Halm Gustav, vioara. Israel

Havas Lilly, profesoara de pian; a predat cursuri de istoria muzicii

Hermann Gyuri, violonist. Israel

Herskovits Augusta, profesoară de pian ; a predat si jazz clasic

Hirschl Imre, muzician de jazz.

Holender Ioan (n. 1935, Timișoara), cântăreț de operă, impresar, diector de operă, director de festival, scriitor. Cel mai longeviv director al Operei de Stat din Viena (1992 – 2010). Director artistic al Festivalului „George Enescu” București. Membru în conducerea „European Academy of Music Theatre”. A publicat două volume autobiografice : *De la Timișoara la Viena și Spuse, trăite, dorite. Amintiri*. Editura Universității „Alexandru Ioan Cuza” din Iași. [Interviu Ioan Holender, 2011 Ioan Holender cu Anna Netrebko](#), 2006 Festival George Enescu 2011 http://www.youtube.com/watch?v=-_3bbKzzPjQ

Hauben Frederic

Hammer, Ladislau

J

Junger Ervin, muzicolog și compozitor. Născut în 1931, fost elev la Zsidlic, (Liceul Evreiesc din Timisoara), coleg de clasă cu Fredi Weisz. A studiat la Academia de Muzică din Cluj în clasa de pian cu prof. Kardos Magda și compoziție cu prof. Max Eisikovits. A predat la Academia din Cluj, iar după *alia*, la Academia de Muzică din Te-Aviv. Este autorul a numeroase compoziții muzicale (sinfonii, muzică de cameră, muzică corală, cicluri de cântece) și publicații. În prezent locuiește la Haifa.

Bass Yoram Chaiter singing Erwin Junger's *Night Song*
<http://www.youtube.com/watch?v=2YUMe51dPgk>

K

Kardos Magda, profesoară de pian cu mulți elevi care au devenit muzicieni renumiți. Eleva lui Béla Bartok. Ciclul *Játékok de György Kurtág*, primele patru culegeri de piese pentru pian, au ca motto "In memoriam Magda Kardos".

Katz Solomon, cantor la Sinagoga din Cetate

Kecskemeti Alexandru

Klein Abraham

Klein Geza, cantor la Sinagoga din Fabric

Klein Gheorghe (Gyuri) n. 1.1.1927, Timișoara. Pianist autodidact, unul din fondatorii vieții muzicale de jazz la Timișoara.



A cântat jazz în cluburi, hoteluri, la Lloyd, la Flora, la Pădurea Verde, la teatrul maghiar, dar a cântat și alte genuri, precum muzică lăutărească sau muzică populară bănățeană la acordeon, la ocazii private sau în "brigăzi de agitație". A cântat cu toți jazz-man-ii importanți, printre alții cu Andrei Wertheimer, Paul Gerö, din Timișoara în anii 1940-1975.

A dat lecții de armonie și de pian. În tinerețe compunea și făcea aranjamente muzicale pentru formațiile în care cânta. Cunoștea și interpreta tot ce s-a scris remarcabil în jazz până prin 1958. Ani mulți a acompaniat la pian corul de tineret al Comunității Evreilor din Timișoara.

A emigrat în Israel în 1984. Trăiește actualmente la Beer Sheva. A cântat jazz și café-concert din Eilat până în Safed. După pensionare a cântat la pian ca voluntar la case și cluburi de bătrâni. A acompaniat coruri și soliști în mai toate genurile muzicale, tango pentru argentinieni, șansonete franțuzești și jazz.

În 2014, la 87 de ani, continuă să cânte zilnic la pian.

Este menționat la loc de cinste în monografia lui Johnny Bota, „Bluesul și jazzul din Banat” (2012).

Gyuri Klein și Peter Wertheimer, o seară de jazz la Beer Sheva, 2012
<https://www.youtube.com/watch?v=RosV49mNvyY&feature=youtu.be>
Red. Gabriela Russo, n. Klein

Klein Peter

Kohn Edit, profesoara de pian la Haifa, Israel

Kohn Elemér, celebrul baterist al orchestrei jazz Hirsch-Schönberger; cânta la "Újságíró Klub" în fiecare seară în anii 1945-48.

Kohn Ernest, cantor la Sinagoga din Fabric

Krausz Albert 1892 - Timișoara, 1958

Kurtág György (1926, Lugoj), unul din principalii compozitori contemporani.

Tatal lui fiind evreu, familia este obligată să se mute de la Lugoj la Timișoara în 1940. La Timișoara studiaza pianul cu Magda Kardos și compozitia cu Max Eisikovits, profesor de muzică la Liceul

Israelit, mai tarziu profesor la Academia de muzica din Cluj. Este elev la Liceul Piarist (mama fiind de confesiune catolica), dar este trimis in 1944 in detasament de munca obligatorie, fiind considerat evreu.

Tatal lui fiind evreu, familia este obligata sa se mute de la Lugoj la Timisoara in 1940. La Timisoara studiaza pianul cu Magda Kardos si compozitia cu Max Eisikovits, profesor de muzica la Liceul Israelit, mai tarziu profesor la Academia de muzica din Cluj. Este elev la Liceul Piarist (mama fiind de confesiune catolica), dar este trimis in 1944 in detasament de munca obligatorie, fiind considerat evreu.

Dupa razboi se stabileste la Budapesta unde urmeaza cursurile la Academia de Muzica Franz Liszt. Printre profesori are pe Kadosa Pal, Weiner Leo si Farkas Ferenc. Dupa absolvirea cursurilor din Budapesta, Kurtag studiaza in Franta si Germania cu Darius Milhaud, Olivier Messiaen si Karlheinz Stockhausen. In Franta are sprijinul lui Marianne Stein. Inapoi la Budapesta, este numit intai asistent, apoi profesor la Academie, unde continua sa predea si dupa pensionare pana in 1993. Incepand cu anii 90 lucreaza in strainatate cu Filarmonica din Berlin, Wiener Konzerthaus, in Olanda si in Franta. In prezent locuieste langa Bordeaux.

Activitatea de compozitor o incepe in 1953-54 cu un concert pentru viola, dar, nefiind multumit, considera ca opus nr 1 Cuartetul pentru coarde, compus in 1959.

Compozitiile lui sunt pentru pian, vioara, viola, violoncel, chimval, scrie muzica de camera, dar si pentru orchestra, canto si cor. Muzica lui este fascinanta, expresiva si misterioasa in acelasi timp "este un efort constant de a descrie indescriptibilul, de a explora microcosmosul uman".

A primit multe premii si distinctii nationale si internationale: Premiul national Kossuth din Ungaria, Ofiter al ordinului francez Ordre des Arts et des Lettres, Ehrenzeichen al Austriei., Ernst von Siemens Music Prize and Grewemeyer Award.

Dupa razboi se stabileste la Budapesta unde urmeaza cursurile la Academia de Muzica Franz Liszt. Printre profesori are pe Kadosa Pal, Weiner Leo si Farkas Ferenc. Dupa absolvirea cursurilor din Budapesta, Kurtag studiaza in Franta si Germania cu Darius Milhaud, Olivier Messiaen si Karlheinz Stockhausen. In Franta are sprijinul lui Marianne Stein. Inapoi la Budapesta, este numit intai asistent, apoi profesor la Academie, unde continua sa predea si dupa pensionare pana in 1993. Incepand cu anii 90 lucreaza in strainatate cu Filarmonica din Berlin, Wiener Konzerthaus, in Olanda si in Franta. In prezent locuieste langa Bordeaux.

In ciuda varstei lor inaintate, Gyorgy Kurtag impreuna cu sotia lui Marta participa la cursuri de maiestrie. Si ceace mai trebuie adaugat la caracterizarea lui Gyorgy si Marta: modestia si caldura umana care radiaza din amandoi.

(Articol redactat de Tomi Laszlo pe baza articolelor din Wikipedia, Oxford Music Enciclopedia, Gale Musician Profiles, Arkiv Music si propriile mele cunostinte, Tomi Laszlo)

Kurtág, *Játékok*

<http://www.youtube.com/watch?v=BQJphaXuO2s>

Játékok. Interpretat de compozitor si sotia lui, Marta

<http://www.youtube.com/watch?v=UzRsDD5xbOE>

L

Laufer Wolfgang (1947, Timișoara–2011, SUA), violoncelist. Tatăl lui Wolfi Laufer a fost solist în corul din Sinagoga din Fabric și corist în corul *Hazamir*. Prim-violoncelist al Orchestrei de Radio din Ierusalim ; prim-violoncelist în Filarmonia din Hamburg ; prim-violoncelist la Festivalul Wagner din Bayreuth ; violoncelist în formația de muzică clasică *Fine Arts Quartet*

Ligeti Samuel

Lendvai Miklos

1861 – 1912, Timișoara Notar; Redactor

Levin Sergiu

Laszlo Toma

Lusztig Gheorghe

M

Merkler Robert, (1947, Timisoara), violoncelist in diferite orchestre in Israel si la Tonhalle Orchester Zürich. Violoncelist in diferite formatii de muzica de camera.

Moravetz Mor

Markovits Andrei

Marton Isidor

Maiorescu Toma George

Markovits Rodion